

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X IR Y SKUNDO PRIŠ PACIENTŲ SVEIKATAI PADARYTOS ŽALOS NUSTATYMO KOMISIJĄ

2020 m. gegužės 25 d. Nr. 4D-2020/1-237
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius 2020-02-25 gavo X ir Y (toliau abi kartu vadinama – Pareiškėjos), atstovaujamo advokato, skundą dėl Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos (toliau vadinama ir – Komisija) pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai nepagrįstai ilgai nagrinėjus Pareiškėjų 2019-09-25 pareiškimą.

2. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodoma:

2.1. „2019-09-25 [Komisija] [...] gavo [Pareiškėjų] (atstovaujamo advokato [...]) pareiškimą dėl žalos atlyginimo skundžiant viešosios įstaigos „A“ darbuotojų veiksmus“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2.2. „Komisija sprendimą dėl [Pareiškėjų] pareiškimo priėmė tik 2020-01-29.“

2.3. „[...] Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo 24 straipsnis numato, kad pareiškimai [Komisijoje] turi būti išnagrinėti ir sprendimas priimtas ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo pareiškimo gavimo dienos. Tas pats straipsnis numato, kad, kai dėl objektyvių priežasčių per šį terminą pareiškimas negali būti išnagrinėtas ir sprendimas priimtas, sveikatos apsaugos ministras Pacientų [Komisijos] argumentuotu teikimu gali šį terminą pratęsti, bet ne ilgiau kaip dar 2 mėnesiams. Remiantis šiuo teisiniu reglamentavimu vėliausiai sprendimas dėl [Pareiškėjų] pareiškimo galėjo būti priimtas 2020-01-25 (jei ministras būtų pratęsęs pareiškimo nagrinėjimo terminą).“

2.4. „Pareiškėjos nebuvo informuotos apie pareiškimo nagrinėjimo termino pratęsimą. [...]“

2.5. „Žinant, kad [Komisija] yra privaloma ikiteisminė institucija ginčams dėl pacientų teisių pažeidimo fakto ir tuo padarytos žalos dydžio nustatymo nagrinėti, pačios Komisijos daromi pažeidimai riboja pacientų teises savalaikiai ginti savo interesus teisme. [...]“

3. Seimo kontrolieriaus prašoma „[...] įvertinti [Komisijos] padarytus pažeidimus tiriant [Pareiškėjų] pareiškimą ir esant pagrindui spręsti dėl kaltų asmenų patraukimo atsakomybėn“.

4. Kartu su skundu pateikta 2020-01-29 Komisijos sprendimo „Dėl X ir Y pareiškimo“ Nr. 56-14 kopija.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

5. Seimo kontrolierius, siekdamas išsiaiškinti Pareiškėjų skunde nurodytas aplinkybes, kreipėsi į Komisiją, prašydamas pateikti paaiškinimus dėl skundo teiginių bei atsakyti į Seimo kontrolieriaus klausimus.

Atsakymą Seimo kontrolieriui pateikė Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija.

6. Iš Sveikatos apsaugos ministerijos pateiktų paaiškinimų ir dokumentų nustatyta:

6.1. „[...] [Pareiškėjų], atstovaujamo advokato [...], pareiškimas dėl žalos atlyginimo (toliau – Pareiškimas) [...] [Komisijoje] buvo gautas 2019-09-25. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo Nr. I-1562 2, 7, 8, 13, 20 straipsnių ir V skyriaus pakeitimo įstatymo 8 straipsniu, Paciento sveikatai padaryta žala (turtinė ir neturtinė), atsiradusi iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos sudarytų asmens sveikatos priežiūros įstaigų civilinės atsakomybės draudimo sutarčių galiojimo metu, atlyginama pagal iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos galiojusius nuostatus. Minėtas įstatymas įsigaliojo 2020-01-01, t.y., [Pareiškėjų] Pareiškimo Komisijoje nagrinėjimo atveju turi būti vadovujamasi iki 2020-01-01 galiojusiomis Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo nuostatomis.“

6.2. „[...] 2019-10-15 gautas papildomas Pareiškėjų prašymas.“

6.3. „Pareiškimo nagrinėjimo Komisijoje terminas buvo skaičiuojamas nuo 2019-09-25 pareiškimo Komisijoje gavimo. Pareiškėjų atstovas apie Komisijoje gautą Pareiškimą informuotas 2019-09-27. [...]“

6.4. „2019-09-25 gavus Pareiškimą, 2019-09-27 pareiškėjų skundžiamai sveikatos priežiūros įstaigai buvo išsiųstas prašymas iki 2019-10-04 pateikti argumentuotą nuomonę dėl Pareiškime dėstomų aplinkybių. Įstaigos nuomonė Komisijoje gauta 2019-10-07. 2019-10-14 Pareiškėjų atstovui išsiųstas kvietimas dalyvauti 2019-10-22 vykšančiame Komisijos posėdyje. 2019-10-14 gautas Pareiškėjų atstovo laiškas, kad advokatas ir jo atstovaujamosios posėdyje nedalyvaus. [...]“

6.5. „2019-10-22 vyko Komisijos posėdis, kurio metu nuspręsta kreiptis į pirminės asmens sveikatos priežiūros įstaigą, prie kurios buvo prisirašęs pacientas [...], dėl medicininių dokumentų kopijų Komisijai pateikimo, o gavus šią dokumentaciją kreiptis į gydytojus specialistus dėl išvadų, reikalingų Komisijos sprendimui priimti, pateikimo. 2019-10-23 Komisija kreipėsi į UAB Medicinos centrą „C“, prašydama įstaigos iki 2019-10-29 pateikti [paciento] medicininių dokumentų patvirtintas kopijas (už 2016 metus). 2019-10-25 gavus prašomą informaciją iš UAB Medicinos centro „C“, 2019-10-25 Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninei (toliau – LSMUL) išsiųstas Komisijos prašymas pavesti vidaus ligų gydytojui ir gydytojui neurologui iki 2019-11-11 atsakyti į specifinių žinių reikalaujančius klausimus. Papildomai informuojame, kad prašoma informacija iki nurodytos datos (2019-11-11) gauta nebuvo. Prašoma informacija Komisijoje gauta 2019-12-20.“

6.6. „Komisijoje visų reikiamų medicinos srities žinių specialistų nėra, todėl Komisija, siekdama visapusiškai išnagrinėti gautus pareiškimus, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo 24 straipsnio 5 dalies nuostatomis, dėl išvadų, kurioms reikalingos specialios žinios, įprastai kreipiasi į atitinkamą kvalifikaciją turinčias asmens sveikatos priežiūros įstaigas, prašydama pavesti šių įstaigų specialistams pavesti atsakyti į Komisijos suformuluotus klausimus. Šiuo konkrečiu atveju, Komisija nusprendė dėl išvadų kreiptis į LSMUL. Specialistų išvadų gavimas Komisijoje užtrunka vidutiniškai apie mėnesį. [...] Specialistai išvadas teikia laisvu nuo savo tiesioginių pareigų metu, geranoriškumo pagrindais. Šie specialistai nėra pavaldūs nei Sveikatos apsaugos ministerijai, nei Komisijai. [...] specialistų išvadų teikimas dėl žalos, kilusios iki 2020-01-01, nėra reglamentuotas, nereglamentuoti ir specialistų išvadų Komisijai pateikimo terminai. Šiuo atveju Komisija specialistų išvadas prašė pateikti iki 2019-11-11, o gavo

2019-12-20. Neturėdama specialistų išvadų, Komisija neturėjo galimybių priimti motyvuoto ir pagrįsto sprendimo.“

6.7. „2019-12-27 vyko Komisijos posėdžiai, kurių darbotvarkė ir į kuriuos kvietimai jau buvo išsiųsti iki LSMUL pateikė savo išvadas dėl [pacientui] teiktų asmens sveikatos priežiūros paslaugų, todėl Pareiškėjų prašymo svarstymas į šią dieną svarstomų pareiškimų darbotvarkę įtrauktas nebuvo. 2020-01-29 vyko naujai suformuotos Komisijos posėdžiai. Jų metu buvo priimtas pareiškėjų skundžiamas Komisijos sprendimas.“

6.8. „Suėjus 2 mėnesių Pareiškimo nagrinėjimo terminui Komisijoje, dėl Pareiškėjų Pareiškimo nagrinėjimo termino pratęsimo į ministrą kreiptasi nebuvo. Pareiškėjas apie pareiškimo nagrinėjimo termino pratęsimą / nepratęsimą informuotas nebuvo. Atkreiptinas dėmesys, kad Komisijos veiklą reglamentuojantys teisės aktai neįtvirtino pareigos Komisijai apie pareiškimo nagrinėjimo termino pratęsimą informuoti pareiškėjus.“

6.9. „LSMUL specialistų išvados Komisijoje gautos 2019-12-20. Buvo penktadienis, 2019-12-23–2019-12-25 dienos, per kurias Ministerija nedirbo. 2019-12-27 vyko Komisijos posėdžiai, kurių darbotvarkė buvo sudaryta ir į kuriuos kvietimai pareiškėjams jau buvo išsiųsti iki LSMUL pateikė savo išvadas dėl [pacientui] teiktų asmens sveikatos priežiūros paslaugų. Pažymėtina, kad vadovaujantis Komisijos darbo reglamento, patvirtinto Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2006-02-01 įsakymu Nr. V-79 „Dėl Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos darbo reglamento patvirtinimo“, 15 punktu, apie posėdį tiek Komisijos nariams, tiek pareiškėjui (jo atstovui) ir kitiems suinteresuotiems asmenims, o prireikus – ekspertams, Komisijos sekretoriatas turi pranešti ne vėliau kaip prieš 5 kalendorines dienas. Kaip jau buvo minėta, LSMUL išvados dėl pacientui teiktų paslaugų Komisijoje buvo gautos jau po 2019-12-27 darbotvarkės sudarymo ir kvietimų dalyvauti posėdyje išsiuntimo, todėl Pareiškėjų prašymas į 2019-12-27 dienos posėdžio darbotvarkę įtrauktas nebuvo.“

6.10. „2020-01-01 įsigaliojo Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo pakeitimai, įtvirtinę Komisijos sudėties pasikeitimus. 2020-01-08 sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V-24 „Dėl Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos sudarymo“ sudaryta naujos sudėties Komisija, 2020-01-16 sveikatos apsaugos ministras sušaukė pirmąjį Komisijos posėdį, kurio metu buvo išrinktas Komisijos pirmininkas, jo pavaduotojas bei aptarti Komisijos darbo organizaciniai klausimai. 2020-01-29 vyko naujai suformuotos Komisijos posėdžiai, kurių metu buvo svarstomi Komisijoje gauti pareiškimai. Šią dieną vykusio posėdžio metu buvo svarstomas ir Pareiškėjų klausimas bei dėl jo buvo priimtas sprendimas.“

6.11. „Vadovaujantis Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo (teisės akto redakcija iki 2020-01-01) 24 straipsnio 6 dalimi, pareiškimai Komisijoje turi būti išnagrinėti per 4 mėnesius. Šiuo atveju, pareiškimas buvo išnagrinėtas per 4 mėnesius ir 2 darbo dienas (2020-01-25 diena buvo šeštadienis). Pareiškimo nagrinėjimo terminas Komisijoje nežymiai užsitęsė visų pirma todėl, kad LSMUL Komisijos nustatytu terminu nepateikė prašomos informacijos, o antra, nuo 2020-01-01 įsigaliojus Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo pakeitimams, įtvirtinusiems Komisijos sudėties pasikeitimus, buvo keičiama Komisijos sudėtis, senosios sudėties Komisija veiklos nebevykdė, o naujos sudėties Komisija į pirmą posėdį buvo pakviesta 2020-01-16, 2020-01-29 organizuoti pirmieji posėdžiai, kurių metu svarstomi pareiškimai. Dėl šių išvardytų priežasčių Pareiškimo nagrinėjimas Komisijoje nežymiai užsitęsė.“

6.12. „[...]. Suėjus 4 mėnesių terminui, Pareiškimo nagrinėjimo terminas pratęstas nebuvo. [...].“

6.13. „Suėjus maksimaliam skundo išnagrinėjimo terminui Komisijoje, [Pareiškėjos] apie tai, kad [...] [Pareiškimo] nagrinėjimas Komisijoje dar nėra baigtas, [informuotos] nebuvo, kadangi Komisijos veiklą reglamentuojantys teisės aktai neįtvirtina pareigos Komisijai teikti pareiškėjams tokio pobūdžio informacijos.“

6.14. „Patvirtiname, kad terminas Pareiškėjų pareiškimui išnagrinėti suėjo 2020-01-25. Atkreipiame dėmesį, kad ši diena buvo šeštadienis. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.121 straipsnio 2 dalimi, tuo atveju, jei paskutinė termino diena tenka ne darbo ar oficialios šventės dienai, termino pabaigos diena laikoma po jos einanti darbo diena, todėl 2020-01-25 persikėlė į 2020-01-27.“

6.15. „Dėl Pareiškimo nagrinėjimo eigos Pareiškėjos ir jų atstovas nesikreipė, nė viename Komisijos posėdyje nei Pareiškėjos, nei jų atstovas nedalyvavo.“

6.16. „Vadovaujantis Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo 24 straipsnio 1 dalimi (teisės akto redakcija iki 2020-01-01), turtinė ir neturtinė žala, padaryta pažeidžiant nustatytas pacientų teises, atlyginama Įstatymo ir Civilinio kodekso (toliau – CK) nustatyta tvarka. Kadangi Komisija pagal kompetenciją priima sprendimus dėl žalos (turtinės ir neturtinės) atlyginimo, Komisija vadovaujasi ne tik Įstatymo, bet ir CK nuostatomis. Vadovaujantis CK 1.125 straipsnio 8 dalimi, reikalavimams dėl padarytos žalos atlyginimo taikomas trejų metų ieškinio senaties terminas. CK normos reglamentuoja, kad ieškinio senaties termino pabaiga iki ieškinio pareiškimo yra pagrindas ieškinį atmesti (CK 1.131 straipsnio 1 dalis) ir kad ieškinio senatis taikoma, kai ginčo šalis to reikalauja (CK 1.126 straipsnio 2 dalis). Pažymėtina, kad [Pareiškėjos] į Komisiją kreipėsi 2019-09-25 dėl paslaugų, teiktų laikotarpiu 2016-10-05–2016-10-31, t. y., likus kiek daugiau nei mėnesiui iki teisės aktuose nurodyto pareiškimo pateikimo senaties termino pabaigos. Komisija dėl šio pareiškimo per 4 mėnesius ir 2 darbo dienas (2020-01-25 diena buvo šeštadienis, Ministerijos nedarbo diena) priėmė sprendimą. Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymas įtvirtina, kad ginčo šalis ją netenkinantį sprendimą teismui apskūsti gali per 30 dienų nuo sprendimo priėmimo dienos / sužinojimo apie sprendimą. Atsižvelgiant į tai, kad Komisija sprendimą priėmė per įstatyme nustatytą terminą, praleidusi viso labo 2 dienas, bei į tai, kad šio sprendimo apskundimui taikomas 30 dienų terminas, manytina, kad tai neturėtų būti laikoma pacientų ribojimu savalaikiai ginti savo interesus teisme.“

6.17. „[...]. Komisija ėmėsi visų veiksmų, kad pareiškėjų pareiškimas būtų išnagrinėtas per trumpiausią laiką. Terminai kartais būna praleidžiami, kadangi Komisija turi kreiptis į gydytojus specialistus, o išvadų gavimas užtrunka. Šiuo atveju skundžiamo sprendimo priėmimo termino praleidimą įtakojo ir tai, kad buvo keičiamas Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymas bei vyko su šio įstatymo įgyvendinimu susiję procesai (Komisijos sudėties keitimas).“

6.18. „Papildomai informuojame, kad nuo 2020-01-01 galiojančio Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo 24 straipsnio 5 dalies redakcija įtvirtina, kad Komisijos sprendimas turi būti priimtas per 2 mėnesius, o sprendimo priėmimo termino pratęsimo atveju – per 3 mėnesius. Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo 26 straipsnyje reglamentuojama ekspertų, teikiančių Komisijai [išvadas], veikla. Ekspertų sąrašo sudarymo ir ekspertų išvadų teikimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2020 m. sausio 9 d. įsakymu Nr. V-36 „Dėl Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo įgyvendinimo“, išsamiai reglamentuoja ekspertų išvadų Komisijai pateikimo tvarką bei terminus, kas, tikimasi, paspartins išvadų, reikalingų Komisijos sprendimui priimti, pateikimą Komisijai.“

Skundo tyrimui reikšmingi teisės aktai

7. Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai

7.1. **Įstatymai:**

7.1.1. *Seimo kontrolierių įstatyme nustatyta:*

2 straipsnio 1 dalis – „Biurokratizmas – tokia pareigūno veika, kai vietoj reikalų sprendimo iš esmės laikomasi nereikalingų ar išgalvotų formalumų, nepagrįstai atsisakoma spręsti pareigūno kompetencijai priklausančius klausimus, vilkinama priimti sprendimus ar atlikti savo pareigas bei kitaip blogai ar netinkamai valdoma (atsisakoma informuoti asmenį apie jo teises, sąmoningai pateikiamas klaidinantis ar netinkamas patarimas ir t. t.). Biurokratizmu taip pat laikomas toks

pareigūnų darbas, kai nevykdomi arba blogai vykdomi įstatymai ar kiti teisės aktai.“

12 straipsnis – „1. Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje. [...]“

7.1.2. Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatyme (redakcijoje, galiojusioje nuo 2019-08-03 iki 2020-01-01) buvo nustatyta:

24 straipsnis – „1. Turtinė ir neturtinė žala, padaryta pažeidžiant nustatytas pacientų teises, atlyginama šio įstatymo ir Civilinio kodekso nustatyta tvarka. 2. Pacientas ar kiti asmenys, turintys teisę į šio straipsnio 1 dalyje nurodytos žalos atlyginimą ir norintys gauti jos atlyginimą, su pareiškimu privalo kreiptis į Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisiją, veikiančią prie Sveikatos apsaugos ministerijos. Pareiškimai šiai komisijai paduodami raštu. [...]. 3. Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisija yra privaloma ikiteisminė institucija ginčams dėl pacientų teisių pažeidimo fakto ir tuo padarytos žalos dydžio nustatymo nagrinėti. Šios komisijos sudarymo, veiklos, jos kompetencijai priskiriamų klausimų sprendimo tvarką reglamentuoja Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos nuostatai, kuriuos tvirtina Vyriausybė ar jos įgaliota institucija. Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos darbo reglamentą tvirtina sveikatos apsaugos ministras. Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos narių darbas apmokamas Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų ir komisijų narių darbo apmokėjimo įstatymo nustatyta tvarka. [...]. 5. Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisija, svarstydamą prašymą, turi teisę gauti visą reikiamą informaciją ir dokumentus, reikalingus sprendimui priimti, ir kreiptis į sveikatos priežiūros specialistus dėl išvadų, kurioms reikalingos specialios žinios, gavimo dienos. 6. Pareiškimai Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijoje turi būti išnagrinėti ir sprendimas priimtas ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo pareiškimo gavimo dienos. Kai dėl objektyvių priežasčių per šį terminą pareiškimas negali būti išnagrinėtas ir sprendimas priimtas, sveikatos apsaugos ministras Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos argumentuotu teikimu gali šį terminą pratęsti, bet ne ilgiau kaip dar 2 mėnesiams. [...]. 8. Pacientas ar kiti asmenys, turintys teisę į šio straipsnio 1 dalyje nurodytos žalos atlyginimą, ir (ar) sveikatos priežiūros įstaiga, nesutikdami su Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos sprendimu, per 30 dienų nuo sprendimo priėmimo dienos, o sprendimo priėmimo metu nedalyvavę asmenys, – per 30 dienų nuo tos dienos, kai jie sužinojo apie sprendimą, turi teisę Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka kreiptis į teismą dėl ginčo tarp sveikatos priežiūros įstaigos ir pareiškimą pateikusių asmens nagrinėjimo iš esmės.“

7.1.3. Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatyme (aktuali redakcija, galiojanti nuo 2020-01-01) nustatyta:

24 straipsnio 5 dalis – „Komisija Apraše nustatyta tvarka sprendimą dėl reikalaujamos žalos atlyginimo priima ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo prašymo gavimo Komisijoje dienos. Kai dėl objektyvių priežasčių (sudėtingas žalos nagrinėjimo atvejis, reikalinga gauti papildomas išvadas, ekspertizes, kitus sprendimui priimti būtinus dokumentus ir kt.) per šį terminą sprendimas negali būti priimtas, sveikatos apsaugos ministras Komisijos argumentuotu teikimu gali šį terminą pratęsti, bet ne ilgiau kaip dar vienam mėnesiui. [...]“

25 straipsnio 1 dalis – „Pacientas ir kiti asmenys, turintys teisę į pacientų sveikatai padarytos žalos (turtinės ir neturtinės) atlyginimą, per 30 dienų nuo tos dienos, kai jie sužinojo ar turėjo sužinoti apie Komisijos sprendimą, turi teisę Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka kreiptis į bendrosios kompetencijos teismą dėl paciento sveikatai padarytos žalos (turtinės ir neturtinės) atlyginimo klausimo nagrinėjimo iš esmės. Šioje dalyje nurodytu atveju atsakovas byloje yra valstybė, atstovaujama Vyriausybės įgaliotos institucijos, o teismas, spręsdamas dėl pacientų sveikatai padarytos žalos (turtinės ir neturtinės) atlyginimo, vadovaujasi šio įstatymo 24 straipsnio 6 dalimi.“

26 straipsnis – „[...] 6. Komisija, svarstydamą prašymą, surenka dokumentus (įskaitant paciento medicinos dokumentų kopijas ir asmens sveikatos priežiūros įstaigos bei asmens sveikatos priežiūros specialistų paaiškinimus), kuriuose pateikta visa informacija apie pacientą (įskaitant

informaciją apie paciento buvimą asmens sveikatos priežiūros įstaigoje, sveikatos būklę, diagnozę, prognozes ir gydymą), reikalinga prašymui nagrinėti ir sprendimui priimti, taip pat kreipiasi į sveikatos priežiūros specialistus, nurodytus sveikatos apsaugos ministro patvirtintame ekspertų sąrašė (toliau – ekspertai), dėl išvadų, kurioms padaryti reikalingos specialios žinios, gavimo. Ekspertai turi teisę gauti visą reikiamą informaciją (įskaitant informaciją apie paciento buvimą asmens sveikatos priežiūros įstaigoje, sveikatos būklę, diagnozę, prognozes ir gydymą, taip pat visą kitą asmeninio pobūdžio informaciją apie pacientą), reikalingą išvadai pateikti. Asmenys, į kuriuos kreipiasi Komisija ir ekspertai, privalo pateikti jiems šioje dalyje nurodytą informaciją ir dokumentus. Visa Komisijai ir ekspertams pateikta informacija apie pacientą, asmens sveikatos priežiūros įstaigą ir asmens sveikatos priežiūros specialistus turi būti laikoma konfidencialia ir gali būti atskleista kitiems asmenims Lietuvos Respublikos teisės aktuose, reguliuojančiuose tokios informacijos tvarkymą, nustatytais pagrindais ir tvarka. 7. Į ekspertų sąrašą įrašomi asmenys turi būti nepriekaištingos reputacijos, turėti teisę verstis slaugos, medicinos arba odontologijos praktika ir turėti ne mažesnę kaip 5 metų slaugos, medicinos arba odontologijos praktikos patirtį. Ekspertai turi atitikti Valstybės tarnybos įstatyme numatytus nepriekaištingos reputacijos kriterijus. Ekspertų sąrašas sudaromas sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka. Ekspertų sąrašas skelbiamas Sveikatos apsaugos ministerijos interneto svetainėje. Ekspertų išvadų teikimo tvarką nustato sveikatos apsaugos ministras. Ekspertas privalo atsisakyti teikti išvadą, jei dėl to kyla viešųjų ir privačių interesų konflikto grėsmė. 8. Į ekspertų sąrašą įrašytas ekspertas iš šio sąrašo išbraukiamas jo prašymu, taip pat kai jis nebėra nepriekaištingos reputacijos, atsistatydina, nebegali eiti eksperto pareigų dėl ligos, miršta arba nebegali vykdyti eksperto funkcijų dėl kitų įstatymuose nustatytų priežasčių. 9. Ekspertui mokamas 2,27 Lietuvos Respublikos Seimo patvirtinto atitinkamų metų pareiginės algos bazinio dydžio atlygis už išvados pateikimą ir 0,082 Seimo patvirtinto atitinkamų metų pareiginės algos bazinio dydžio atlygis už kiekvieną dalyvavimo Komisijos posėdyje valandą. [...].“

7.2. Kiti teisės aktai:

7.2.1. Vyriausybės 2005-02-10 nutarimu Nr. 152 patvirtintuose *Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos nuostatuose (redakcijoje, galiojusioje iki 2020-01-01) buvo reglamentuojama:*

3 punktas – „Komisija atsakinga ir atskaitinga Sveikatos apsaugos ministerijai.“

6 punktas – „Komisija yra privaloma ikiteisminė institucija ginčams dėl pacientų teisių pažeidimo fakto ir tuo padarytos žalos dydžio nustatymo nagrinėti.“

7 punktas – „Komisijos funkcijos yra: [...] 7.2. nagrinėti ginčus dėl pacientams padarytos žalos atlyginimo, kylančius tarp paciento ir asmens sveikatos priežiūros įstaigos; 7.3. nustatyti padarytą žalą ir jos dydį pagal paciento (jo atstovo) ar kitų suinteresuotų asmenų pareiškimą; [...].“

8 punktas – „Komisija, atlikdama savo funkcijas, turi teisę: 8.1. gauti visą reikiamą informaciją ir dokumentus, kurių reikia sprendimui priimti; 8.2. pasitelkti ekspertus ir kviesti į Komisijos posėdžius Valstybinės akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnybos prie Sveikatos apsaugos ministerijos ir kitų sveikatos priežiūros įstaigas kontroliuojančių institucijų, pateikusių išvadas, atstovus.“

10 punktas – „Komisija ketveriems metams iš 7 asmenų sudaroma sveikatos apsaugos ministro įsakymu. Komisijos pirmininką ir jo pavaduotoją skiria sveikatos apsaugos ministras.“

7.2.2. Vyriausybės 2005-02-10 nutarimu Nr. 152 patvirtintuose *Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos nuostatuose (aktualioje redakcijoje, galiojančioje nuo 2020-01-01) reglamentuojama:*

6 punktas – „Komisija atlieka šias funkcijas: [...]; 6.5. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka rengia ir teikia savo veiklos ataskaitą sveikatos apsaugos ministro sudarytai Žalos pacientų sveikatai prevencijos komisijai.“

8 punktas – „Komisija, vykdydama savo funkcijas, privalo: [...]; 8.2. priimdama sprendimą dėl prašymo, atsižvelgti į ekspertų išvadas ir Nuostatų 7.1 ir 7.2 papunkčiuose nurodytuose dokumentuose pateiktą informaciją; 8.3. išnagrinėti prašymus per įstatyme nustatytą terminą.“

13 punktas – „Sveikatos apsaugos ministerijos ir (ar) sveikatos apsaugos ministro įgaliotos institucijos atstovai nurodomi sveikatos apsaugos ministro įsakyme, kuriuo tvirtinama Komisijos sudėtis.“

15 punktas – „Komisijos darbui vadovauja pirmininkas, o jo laikinai nesant – Komisijos pirmininko pavaduotojas. Jie renkami pirmajame naujai sudarytos Komisijos posėdyje, kuris organizuojamas ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo Komisijos sudėties patvirtinimo. Komisijos narius į pirmąjį posėdį kviečia sveikatos apsaugos ministras arba jo įgaliotas asmuo.“

7.2.3. Vyriausybės 2020-01-08 nutarimu Nr. 3 patvirtintame *Turtinės ir neturtinės žalos, atsiradusios dėl paciento sveikatai padarytos žalos, atlyginimo tvarkos apraše (aktuali redakcija)* reglamentuojama:

12 punktas – „Komisijos pirmininkas Komisijos darbą organizuoja atsižvelgdamas į įstatymo 24 straipsnio 5 dalyje nustatytą prašymo nagrinėjimo Komisijoje terminą. Komisija nustačiusi, kad dėl objektyvių priežasčių (sudėtingas žalos nagrinėjimo atvejis, reikia gauti papildomas išvadas, ekspertizes, kitus sprendimui priimti būtinus dokumentus ir kt.) per šį terminą negali priimti Aprašo 9 punkte nurodyto sprendimo, posėdyje priima sprendimą teikti sveikatos apsaugos ministrui argumentuotą Komisijos siūlymą pratęsti šį terminą, bet ne ilgiau kaip dar vienam mėnesiui. Komisijos sekretorius ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo sveikatos apsaugos ministro sprendimo dėl Komisijos sprendimo priėmimo termino pratęsimo priėmimo dienos prašyme nurodytu būdu apie tai praneša prašymą pateikusiam asmeniui ir (arba) jo atstovui.“

7.2.4. Sveikatos apsaugos ministro 2006-02-01 įsakymu Nr. V-79 patvirtintame *Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos darbo reglamente (galiojusiame iki 2020-01-01)* buvo reglamentuojama:

5 punktas – „Komisija savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymu, kitais Lietuvos Respublikos teisės aktais, Komisijos nuostatais ir šiuo Komisijos darbo reglamentu.“

15 punktas – „Apie posėdį Komisijos nariams, pareiškėjui (jo atstovui) ir kitiems suinteresuotiems asmenims, o prireikus – ekspertams Komisijos sekretoriatas praneša ne vėliau kaip prieš 5 kalendorines dienas.“

7.2.5. Sveikatos apsaugos ministro 2020-01-09 įsakymu Nr. V-36 patvirtintame *Ekspertų sąrašo sudarymo ir ekspertų išvadų teikimo tvarkos apraše* reglamentuojama:

22 punktas – „Ekspertas išvadą turi pateikti Komisijai per komisijos nustatytą terminą, kuris negali būti trumpesnis kaip 5 ir ilgesnis kaip 10 darbo dienų nuo komisijos prašymo pateikti išvadą gavimo dienos.“

7.2.6. Sveikatos apsaugos ministro 2020-01-09 įsakyme Nr. V-38 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2016 m. gruodžio 19 d. įsakymo Nr. V-1449 „Dėl Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos sudarymo“ pripažinimo netekusiu galios“ nurodyta:

„1. Pripažįstu netekusiu galios Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2016 m. gruodžio 19 d. įsakymą Nr. V-1449 „Dėl Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos sudarymo“ su visais pakeitimais ir papildymais.

2. Pavedu Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijai, sudarytai Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2016 m. gruodžio 19 d. įsakymu Nr. V-1449 „Dėl Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos sudarymo“, ne vėliau kaip iki 2020 m. sausio 17 d. perdavimo-priėmimo aktu perduoti visus su Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos veikla susijusius dokumentus Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijai, sudarytai Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2020 m. sausio 8 d. įsakymu Nr. V-24 „Dėl Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos sudarymo“.“

7.2.7. Sveikatos apsaugos ministro 2020-01-09 įsakyme Nr. V-24 „Dėl Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos sudarymo“ nurodyta:

„Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo 26 straipsnio 1 dalimi ir Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos nuostatais,

patvirtintais Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. vasario 10 d. nutarimu Nr. 152 „Dėl Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos nuostatų patvirtinimo“, sudarau Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisiją: [...]”

Tyrimui reikšminga teismų praktika

8. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktika

Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004-12-13 nutarime (byla Nr. 51/01-26/02-19/03-22/03-26/03-27/03), be kita ko, nurodyta:

„[...] Konstitucinis Teismas 2004-07-01 nutarime konstatavo, kad Konstitucijoje yra įtvirtintas *atsakingo valdymo principas*. Konstitucinis Teismas taip pat yra konstatavęs, kad valdžios atsakomybė visuomenei – teisinės valstybės principas, kuris įtvirtintas Konstitucijoje nustačius, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, [...] teisės aktuose reglamentuojant piliečių prašymų ir skundų nagrinėjimo procedūrą ir kt. (Konstitucinio Teismo 1999 m. gegužės 11 d. nutarimas). [...]“

9. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika

9.1. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012-03-01 nutartyje (administracinė byla Nr. A⁵⁰²-1605/2012), be kita ko, nurodyta:

„[...] Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. gegužės 11 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai, 2004 m. lapkričio 5 d. išvada). Vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. gegužės 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A¹⁰-655/2005). [...]. Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnyje nurodyta, kad viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo, subsidiarumo ir kitais šioje įstatymo normoje išvardytais principais. Tai reiškia, jog kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.)“

9.2. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2010-02-09 nutartyje (administracinė byla Nr. A143 – 191/2010), be kita ko, nurodyta:

„[...] [...] pagal bendrąją išankstinio administracinių ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka instituto prasmę jis yra skirtas tam, kad ta pati teisinė problema (administracinis ginčas), maksimaliai tokiomis pačiomis kaip ir administraciniame teisme sąlygomis (t. y. esant maksimaliai vienodam aiškumui dėl ginčo esmės, asmens reikalavimų bei šių reikalavimų teisinio pagrindo), kompetentingos institucijos būtų išnagrinėta ir išspręsta dar iki teismo. Tai reiškia, kad tokio skundo nagrinėjimo paskirtis yra ne papildomas asmens tariamai pažeistų teisių ar interesų gynimo apsunkinimas, o, priešingai, papildomo mechanizmo, galinčio išspręsti paminėtą teisinę problemą, nustatymas. [...]“

9.3. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013-10-08 sprendime (administracinė byla Nr. A⁵⁰²-940/2013), be kita ko, nurodyta:

„[...] Atsakovas, nepriimdamas administracinio sprendimo pažeidė teisės aktų reikalavimus, kuriais viešojo administravimo subjektui nustatomi procedūriniai terminai sprendimo priėmimui, tokie terminai yra skirti užtikrinti, kad administracinis procesas nebūtų pernelyg užtęsiamas, o viešojo administravimo subjektai įvykdytų jiems pavestą kompetenciją. [...]“

9.4. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje, taikant Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo normas (pritarta Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų 2016-06-01 pasitarime), be kita ko, nurodyta:

„[...]. Viešojo administravimo subjektui praleidus įstatyme ar kitame teisės akte nustatytą administracinio sprendimo priėmimo terminą, galima konstatuoti viešojo administravimo subjekto neveikimą, tai suteikia teisę asmeniui ginti savo teises kreipiantis su skundu dėl neveikimo (šiais aspektais žr. 2012 m. gegužės 24 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A520-2327/2012; 2013 m. birželio 13 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A502-940/2013; 2012 m. sausio 27 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A602-110/2012; [...]). Minėtų terminų pažeidimas neatleidžia viešojo administravimo subjektą nuo pareigos priimti administracinį sprendimą (žr. 2013 m. spalio 8 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A602-1189/2013). [...]“

Tyrimo išvados

10. Pareiškėjos, atstovaujamos advokato, kreipėsi į Seimo kontrolierių dėl Komisijos pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai nepagrįstai ilgai nagrinėjus jų 2019-09-25 pareiškimą.

Dėl Pareiškėjų skunde nurodytų aplinkybių Seimo kontrolierius kreipėsi į Komisiją. Prašomą informaciją (paaiškinimus) Seimo kontrolieriui pateikė Sveikatos apsaugos ministerija.

11. Tyrimo metu nustatyta, kad Komisija 2019-09-25 gavo Pareiškėjų pareiškimą dėl atitinkamai sutuoktiniui ir tėvui (toliau vadinama – pacientas) VšĮ Aje galimai suteiktų nekokybiškų asmens sveikatos priežiūros paslaugų (toliau vadinama ir – Pareiškimas) (pažymos 6.1 punktas). 2019-10-15 Komisijoje buvo gauti Pareiškimo papildymo dokumentai (pažymos 6.2 punktas).

Iš tyrimo metu Seimo kontrolieriui pateiktų paaiškinimų nustatyta, kad, gavusi Pareiškimą, Komisija darbo tvarka atliko šiuos veiksmus:

11.1. 2019-09-27 apie gautą Pareiškimą informavo Pareiškėjų atstovą (pažymos 6.3 punktas);

11.2. 2019-09-27 Pareiškėjų skundžiamai VšĮ A (toliau vadinama – Ligoninė) buvo išsiųstas Komisijos prašymas iki 2019-10-04 pateikti motyvuotą nuomonę dėl Pareiškime išdėstytų aplinkybių. 2019-10-07 Ligoninė pateikė Komisijai atsakymą (pažymos 6.4 punktas);

11.3. 2019-10-14 Komisija išsiuntė Pareiškėjų atstovui kvietimą dalyvauti 2019-10-22 vyksiančiame Komisijos posėdyje. 2019-10-14 Pareiškėjų atstovas informavo Komisiją, kad nei jis, nei Pareiškėjos Komisijos posėdyje nedalyvaus (pažymos 6.4 punktas);

11.4. 2019-10-22 įvyko Komisijos posėdis, jo metu nuspręsta darbo tvarka kreiptis į pirminės asmens sveikatos priežiūros įstaigą, prie kurios buvo prisirašęs pacientas, dėl medicininių dokumentų kopijų Komisijai pateikimo, o gavus šią informaciją (dokumentus) kreiptis į gydytojus specialistus dėl išvadų, reikalingų Komisijos sprendimui priimti, pateikimo (pažymos 6.5 punktas);

11.5. 2019-10-23 Komisija kreipėsi į pirminės asmens sveikatos priežiūros įstaigą (UAB Medicinos centrą „C“), prašydama įstaigos iki 2019-10-29 pateikti Pareiškimo nagrinėjimui reikalingą informaciją (dokumentus). 2019-10-25 pirmiau minėta įstaiga pateikė Komisijai prašomą dokumentaciją (pažymos 6.5 punktas);

11.6. 2019-10-25 Komisija kreipėsi į Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninę (LSMUL), prašydama pavesti vidaus ligų gydytojui ir gydytojui neurologui iki 2019-11-11 atsakyti į specifinių žinių reikalaujančius klausimus. Prašomą informaciją Komisija gavo 2019-12-20 (pažymos 6.5 punktas). Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys į tai, kad, pagal tyrimo metu Seimo kontrolieriui pateiktus Sveikatos apsaugos ministerijos paaiškinimus, specialistų išvadų gavimas Komisijoje paprastai užtrunka apie mėnesį, specialistai nėra pavaldūs nei Sveikatos apsaugos ministerijai, nei Komisijai, jie išvadas teikia laisvu nuo savo tiesioginių pareigų metu (geranoriškumo pagrindais) (pažymos 6.6 punktas). Specialistų išvadų teikimas dėl žalos, kilusios iki 2020-01-01 (kaip ir nagrinėjamu Pareiškėjų atveju), nebuvo reglamentuotas, nebuvo reglamentuoti ir specialistų išvadų Komisijai pateikimo terminai. Vis dėlto, nuo 2020-01-01 įsigaliojus naujai Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo (toliau vadinama – Įstatymas) redakcijai, šio teisės akto 26

straipsnyje buvo įtvirtinta ekspertų (specialistų), teikiančių Komisijai išvadas, veikla (pažymos 7.1.3 punktas). Atitinkamai, sveikatos apsaugos ministro 2020-01-09 įsakymu Nr. V-36 buvo patvirtintas Ekspertų sąrašo sudarymo ir ekspertų išvadų teikimo tvarkos aprašas (toliau vadinama – Aprašas), reglamentuojantis ekspertų išvadų Komisijai pateikimo tvarką bei terminus. Vadovaujantis Aprašo 22 punkto nuostatomis, ekspertas išvadą turi pateikti Komisijai per Komisijos nustatytą terminą, kuris negali būti trumpesnis kaip 5 ir ilgesnis kaip 10 darbo dienų nuo Komisijos prašymo pateikti išvadą gavimo dienos (pažymos 7.2.5 punktas). Atsižvelgiant į tai, Seimo kontrolieriaus įsitikinimu, pirmiau minėtas teisinis reglamentavimas turėtų padėti užtikrinti ekspertų (specialistų) išvadų, būtinų Komisijos sprendimui priimti, savalaikį pateikimą;

11.7. 2019-12-27 vyko Komisijos posėdžiai, tačiau į juos Pareiškimo svarstymas nebuvo įtrauktas, kadangi, Komisijos teigimu, 2019-12-27 posėdžių darbotvarkė buvo sudaroma ir kvietimai suinteresuotiems asmenims į juos išsiųsti dar iki 2019-12-20 išvadų iš LSMUL dėl Pareiškime nurodytų aplinkybių gavimo Komisijoje datos (pažymos 6.7 punktas). Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys į tai, kad, pagal Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos darbo reglamento, galiojusio iki 2020-01-01, 15 punkte įtvirtintas nuostatas, apie posėdį Komisijos nariams, pareiškėjui (jo atstovui) ir kitiems suinteresuotiems asmenims, o prireikus – ekspertams, Komisijos sekretoriatas turėjo pranešti ne vėliau kaip prieš 5 kalendorines dienas;

11.8. 2020-01-29 vyko naujai suformuotos Komisijos posėdžiai. Jų metu Komisija priėmė 2020-01-29 sprendimą Nr. 56-14 dėl Pareiškime nurodytų aplinkybių (pažymos 4 ir 6.7 punktai). Apie šį sprendimą Pareiškėjų atstovas informuotas Komisijos 2020-02-06 raštu Nr. PŽK-2-108.

12. Vadovaujantis Įstatymo redakcijos, galiojusios nuo 2019-08-03 iki 2020-01-01, 24 straipsnio 1 ir 2 dalyse įtvirtintomis nuostatomis, turtinė ir neturtinė žala, padaryta pažeidžiant nustatytas pacientų teises, atlyginama Įstatymo ir Civilinio kodekso nustatyta tvarka, o pacientas ar kiti asmenys, turintys teisę į šio straipsnio 1 dalyje nurodytos žalos atlyginimą ir norintys gauti jos atlyginimą, su pareiškimu privalo kreiptis į Komisiją, veikiančią prie Sveikatos apsaugos ministerijos. Vadovaujantis to paties straipsnio 3 dalyje įtvirtintomis nuostatomis, Komisija yra privaloma ikiteisminė institucija ginčams dėl pacientų teisių pažeidimo fakto ir tuo padarytos žalos dydžio nustatymo nagrinėti. Komisijos sudarymo, veiklos, jos kompetencijai priskiriamų klausimų sprendimo tvarką reglamentuoja Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos nuostatai (toliau vadinama – Nuostatai).

Seimo kontrolierius akcentuoja, kad pareiškimai Komisijoje turi būti išnagrinėti ir sprendimas priimtas ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo pareiškimo gavimo dienos. Kai dėl objektyvių priežasčių per šį terminą pareiškimas negali būti išnagrinėtas ir sprendimas priimtas, sveikatos apsaugos ministras Komisijos argumentuotu teikimu gali šį terminą pratęsti, bet ne ilgiau kaip dar 2 mėnesiams (Įstatymo redakcijos, galiojusios nuo 2019-08-03 iki 2020-01-01, 24 straipsnio 6 dalis). Pabrėžtina, kad Komisija, vykdydama savo funkcijas, privalo išnagrinėti prašymus per Įstatyme nustatytą terminą (Nuostatų 8.3 punktas; pažymos 7.2.2 punktas).

Iš tyrimo metu Seimo kontrolieriui pateiktų Sveikatos apsaugos ministerijos paaiškinimų nustatyta, kad, suėjus minimaliam 2 mėnesių Pareiškimo nagrinėjimo terminui, Komisija neteikė siūlymo sveikatos apsaugos ministrui pratęsti Pareiškimo nagrinėjimo terminą, atitinkamai, nebuvo priimtas sveikatos apsaugos ministro sprendimas dėl Pareiškimo nagrinėjimo termino pratęsimo (pažymos 6.8 punktas), todėl buvo pažeistos Įstatymo 24 straipsnio 6 dalyje įtvirtintos nuostatos. Seimo kontrolierius taip pat pažymi, jog iš tyrimo metu Komisijos pateiktos informacijos (dokumentų) paaiškėjo, kad, suėjus minimaliam Pareiškimo nagrinėjimo 2 mėnesių terminui, Komisija apie skundo tyrimo eigą Pareiškėjų (Pareiškėjų atstovo) neinformavo, todėl tris mėnesius, t. y. nuo 2019-10-14 (kuomet Komisija išsiuntė Pareiškėjų atstovui kvietimą dalyvauti 2019-10-22 vyksiančiame Komisijos posėdyje) iki Komisijos 2020-01-29 sprendimo Nr. 56-14 sprendimo gavimo, Pareiškėjos (jų atstovas) galimai neturėjo jokios informacijos apie Pareiškimo nagrinėjimo

eigą. Suėjus maksimaliam keturių mėnesių Pareiškimo nagrinėjimui Komisijoje terminui, Komisija taip pat nepateikė Pareiškėjoms (jų atstovui) informacijos apie Pareiškimo nagrinėjimo eigą. Pažymėtina, jog, pagal Pareiškimo nagrinėjimo metu galiojusį teisinį reglamentavimą, Komisijai nebuvo nustatytos imperatyvios pareigos informuoti asmenį apie jo pareiškimo nagrinėjimo eigą (šiuo konkrečiu atveju – apie Pareiškimo nagrinėjimo termino pratęsimą, suėjus minimaliam 2 mėnesių terminui), tačiau, vadovaujantis gero administravimo principu (pažymos 9.1 punktas), suėjus minimaliam Pareiškimo nagrinėjimo terminui, Komisijai būtų buvę tikslinga pateikti Pareiškėjoms (jų atstovui) tarpinę informaciją apie Pareiškimo tyrimo eigą. Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys, kad Vyriausybės 2020-01-08 nutarimu Nr. 3 buvo patvirtintas Turtinės ir neturtinės žalos, atsiradusios dėl paciento sveikatai padarytos žalos, atlyginimo tvarkos aprašas, kurio 12 punkte numatyta, kad tais atvejais, kai Komisija dėl objektyvių priežasčių negali išnagrinėti asmens pareiškimo (skundo) per Įstatyme nustatytą terminą, apie tai Komisijos sekretorius ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo sveikatos apsaugos ministro sprendimo dėl Komisijos sprendimo priėmimo termino pratęsimą priėmimo dienos prašyme nurodytu būdu praneštų prašymą pateikusiam asmeniui ir (arba) jo atstovui (pažymos 7.2.3 punktas). Seimo kontrolieriaus nuomone, pirmiau minėtos nuostatos turėtų padėti užtikrinti tinkamą asmenų informavimą apie jų pareiškimų nagrinėjimo Komisijoje eigą (pareiškimo nagrinėjimo termino pratęsimą).

Seimo kontrolierius taip pat pažymi, kad, pagal Įstatymo redakcijos, galiojusios nuo 2019-08-03 iki 2020-01-01, 24 straipsnio 6 dalyje įtvirtintas nuostatas, maksimalus pareiškimų nagrinėjimo Komisijoje terminas buvo keturi mėnesiai. Iš tyrimo metu Seimo kontrolieriui pateiktos informacijos (dokumentų) nustatyta, kad Pareiškimas buvo išnagrinėtas ir sprendimas dėl jo priimtas pažeidžiant pirmiau minėtą pareiškimų nagrinėjimo maksimalų keturių mėnesių terminą, t. y., per keturis mėnesius ir dvi darbo dienas (pažymos 4 punktas). Tyrimo metu Seimo kontrolieriui pateiktuose paaiškinimuose Sveikatos apsaugos ministerija nurodė, kad Pareiškimo nagrinėjimo terminas Komisijoje užsitęsė todėl, kad Komisijos nustatytu terminu (iki 2019-11-11) LSMUL nepateikė prašomos informacijos (informacija pateikta Komisijai 2019-12-20). Šiame kontekste Seimo kontrolierius pažymi, kad Komisijai Pranešimo nagrinėjimo metu turėjo būti žinoma, jog ekspertų (specialistų) išvadų Komisijai pateikimo terminai tuo metu dar nebuvo reglamentuoti. Atsižvelgiant į tai, Komisija kreipdamasi į atsakingą LSMUL ekspertą (specialistą), turėjo įvertinti žmogiškojo faktoriaus aplinkybę, t. y., kad prašoma pateikti informacija gali būti iki Komisijos nustatyto (bet nereglamentuoto) termino ir nepateikta. Tyrimo metu nenustatyta, kad, negavus iki nustatyto termino (iki 2019-11-11) iš LSMUL prašomos informacijos, Komisija darbo tvarka būtų kreipusis į LSMUL ir pakartotinai prašiusi (paraginusi) pateikti reikalingą informaciją. Seimo kontrolieriaus įsitikinimu, toks Komisijos neveikimas lėmė tai, kad Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos darbo reglamento, galiojusio iki 2020-01-01, 15 punkte numatyta tvarka ir terminais (pažymos 7.2.4 punktas) Pareiškėjos (jų atstovas) negalėjo būti pakviesti į Komisijos 2019-12-27 posėdį ir kad Pareiškimas negalėjo būti svarstomas šiame Komisijos 2019-12-27 posėdyje.

Tyrimo metu Sveikatos apsaugos ministerija taip pat paaiškino Seimo kontrolieriui, kad Pareiškimo nagrinėjimo terminas užtruko dar ir dėl to, kad, 2020-01-01 įsigaliojus Įstatymo pakeitimams, įtvirtinusiems Komisijos sudėties pasikeitimus, buvo keičiama Komisijos sudėtis, senosios sudėties Komisija veiklos nebevykdė (veikla buvo sustabdyta), naujos sudėties Komisija į pirmą posėdį buvo pakviesta 2020-01-16, o 2020-01-29 organizuoti pirmieji posėdžiai, kurių metu buvo svarstomi pareiškimai (įtraukiant ir Pareiškimą) (pažymos 6.11 punktas). Seimo kontrolierius pabrėžia, kad pirmiau minėtos organizacinės aplinkybės neatleidžia Komisijos nuo pareigos laikytis teisės aktuose įtvirtintų reikalavimų, taip pat ir tų, kurie susiję su asmenų pareiškimų nagrinėjimu (įtraukiant ir pareiškimų nagrinėjimo terminų laikymąsi). Vadovaujantis Nuostatų 13 ir 15 punktų nuostatomis, Komisijos sudėtis yra tvirtinama sveikatos apsaugos ministro įsakymu, į pirmąjį Komisijos posėdį jos narius kviečia taip pat sveikatos apsaugos ministras. Nagrinėjamu atveju sveikatos apsaugos ministras 2020-01-09 priėmė įsakymą Nr. V-38, kuriuo pripažino netekusiu galios

savo 2016-12-19 įsakymą Nr. V-1449 su visais pakeitimais ir papildymais. Šiuo įsakymu sveikatos apsaugos ministras įpareigojo Komisiją ne vėliau kaip iki 2020-01-17 perdavimo–priėmimo aktu perduoti visus su Komisijos veikla susijusius dokumentus naujai sudarytai Komisijai, kurios sudėtis patvirtinta sveikatos apsaugos ministro 2020-01-08 įsakymu Nr. V-24 (pažymos 7.2.6 ir 7.2.7 punktai). Taigi, Seimo kontrolierius akcentuoja, kad sveikatos apsaugos ministras, savo įsakymu tvirtindamas Komisijos sudėtį (sudarydamas naujos sudėties Komisiją), taip pat turėdamas pareigą kviešti Komisijos narius į pirmąjį Komisijos posėdį ir nustatyti Komisijos veiklos ataskaitų rengimo ir teikimo tvarką (pažymos 7.2.2 punktas), yra atsakingas už tinkamą Komisijos veiklą bei jos atliekamų funkcijų nepetraukiamumą.

Pagal teisės analogiją, atkreiptinas Komisijos dėmesys, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas savo praktikoje yra pažymėjęs, jog „[...] viešojo administravimo subjektui nustatomi procedūriniai terminai sprendimo priėmimui, tokie terminai yra skirti užtikrinti, kad administracinis procesas nebūtų pernelyg užtęsiamas, o viešojo administravimo subjektai įvykdytų jiems pavestą kompetenciją“, ir jog „[...], praleidus įstatyme ar kitame teisės akte nustatytą [...] sprendimo priėmimo terminą, galima konstatuoti viešojo administravimo subjekto neveikimą, tai suteikia teisę asmeniui ginti savo teises kreipiantis su skundu dėl neveikimo“ (pažymos 9.3 ir 9.4 punktai). Taikant teisės analogiją, taip pat atkreiptinas dėmesys į Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktiką, kurioje konstatuota, kad „[...] pagal bendrąją išankstinio administracinių ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka instituto prasmę jis yra skirtas tam, kad ta pati teisinė problema (administracinis ginčas), maksimaliai tokiomis pačiomis kaip ir administraciniame teisme sąlygomis [...] kompetentingos institucijos būtų išnagrinėta ir išspręsta dar iki teismo“, ir kad „[...] tokio skundo nagrinėjimo paskirtis yra ne papildomas asmens tariamai pažeistų teisių ar interesų gynimo apsunkinimas, o, priešingai, papildomo mechanizmo, galinčio išspręsti paminėtą teisinę problemą, nustatymas“ (pažymos 9.2 punktas). Taigi, pabrėžtina, kad Komisija pagal kompetenciją turi imtis visų reikalingų priemonių tam, kad asmenų, turinčių teisę į žalos atlyginimą, prašymai būtų išnagrinėti tinkamai ir vengiant nepagrįsto delsimo.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, bei atkreipiant dėmesį, kad, pagal šiuo metu galiojantį teisinį reglamentavimą (nuo 2020-01-01) yra nustatytas trumpesnis maksimalus trijų mėnesių pareiškimų nagrinėjimo Komisijoje terminas (pažymos 7.1.3 punktas), kurio būtina laikytis, Sveikatos apsaugos ministerijai teiktina rekomendacija imtis teisinių ir organizacinių priemonių, kad ateityje, Komisijai nagrinėjant asmenų pareiškimus (skundus), atsakymai į juos būtų parengti ir pareiškėjai apie pareiškimų (skundų) nagrinėjimo eigą būtų tinkamai informuojami, laikantis teisės aktuose nustatytų reikalavimų (terminų).

13. Apibendrinant tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Komisijos veiksmuose (neveikime) įžvelgtina biurokratizmo (vilkinimo) požymių, sietinų su Pareiškėjų teisės į gerą viešąjį administravimą, teisinės valstybės bei atsakingo valdymo principų pažeidimu (pažymos 8 ir 9.1 punktai), dėl to Pareiškėjų skundas dėl Komisijos pareigūnų veiksmų (neveikimo), nepagrįstai ilgai nagrinėjus Pareiškėjų 2019-09-25 pareiškimą, pripažintinas pagrįstu.

14. Papildomai atkreiptinas dėmesys, kad Pareiškėjų skunde taip pat nurodyta, jog „žinant, kad [Komisija] yra privaloma ikiteisminė institucija ginčams dėl pacientų teisių pažeidimo fakto ir tuo padarytos žalos dydžio nustatymo nagrinėti, pačios Komisijos daromi pažeidimai riboja pacientų teises savalaikiai ginti savo interesus teisme“ (pažymos 2.5 punktas).

Pažymėtina, kad Įstatymo redakcijos, galiojusios nuo 2019-08-03 iki 2020-01-01, 24 straipsnio 8 dalyje buvo reglamentuojama, kad pacientas ar kiti asmenys, turintys teisę į šio straipsnio 1 dalyje nurodytos žalos atlyginimą, ir (ar) sveikatos priežiūros įstaiga, nesutikdami su Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos sprendimu, per 30 dienų nuo sprendimo priėmimo dienos, o sprendimo priėmimo metu nedalyvavę asmenys, per 30 dienų nuo tos dienos, kai jie sužinojo apie sprendimą, turi teisę Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka kreiptis į teismą dėl

ginčo tarp sveikatos priežiūros įstaigos ir pareiškimą pateikusio asmens nagrinėjimo iš esmės. Savo turiniu panašios nuostatos įtvirtintos ir aktualios Įstatymo redakcijos 25 straipsnio 1 dalyje (pažymos 7.1.3 punktas).

Tyrimo metu Seimo kontrolieriui pateiktuose paaiškinimuose Sveikatos apsaugos ministerija nurodė, kad Pareiškėjos į Komisiją kreipėsi 2019-09-25 dėl paslaugų, teiktų laikotarpiu nuo 2016-10-05 iki 2016-10-31, t. y., likus kiek daugiau nei mėnesiui iki teisės aktuose nurodyto pareiškimo pateikimo senaties termino (trejų metų) pabaigos. Sveikatos apsaugos ministerija taip pat pažymėjo, kad, atsižvelgiant į tai, jog Komisija sprendimą dėl Pareiškimo priėmė „terminą praleidusi viso labo 2 dienas, bei į tai, kad šio sprendimo apskundimui taikomas 30 dienų terminas, manytina, kad tai neturėtų būti laikoma pacientų ribojimu savalaikiai ginti savo interesus teisme“ (pažymos 6.16 punktas).

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, atkreiptinas Pareiškėjų dėmesys, kad, vadovaujantis pirmiau minėtomis Įstatymo 24 straipsnio 8 dalies nuostatomis, Komisijos sprendimą galima skųsti teismui per 30 dienų nuo sprendimo gavimo (sužinojimo apie sprendimą). Kreipiantis į teismą galima prašyti atnaujinti praleistą senaties terminą, jeigu tai sietina su Komisijos veikla (delsimu) ir Pareiškėjos mano, kad pavėluotas Komisijos sprendimas tam tikru būdu galimai riboja jų teises.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

15. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia:

X ir Y, atstovaujamų advokato, skundą dėl Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijos pareigūnų veiksmų (neveikimo), nepagrįstai ilgai nagrinėjus Pareiškėjų 2019-09-25 pareiškimą, pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJA

16. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius **Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai** rekomenduoja:

imtis teisinių ir organizacinių priemonių, kad ateityje, Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisijai nagrinėjant asmenų pareiškimus (skundus), atsakymai į juos būtų parengti ir pareiškėjai apie pareiškimų (skundų) nagrinėjimo eigą būtų informuojami laikantis teisės aktuose nustatytų reikalavimų (terminų).

Apie rekomendacijos nagrinėjimo rezultatus prašytume pranešti Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka, t. y., **ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas